
**نقش شورای امنیت
در اعمال صلاحیت دیوان کیفری بین المللی
نسبت به جرم تجاوز**

مؤلف:

حمید بابا

www.ketab.ir

سرشناسه	: بابا، حمید، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: نقش شورای امنیت در اعمال صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی نسبت به جرم تجاوز/ مولف حمید بابا.
مشخصات نشر	: تهران: نوران پارس، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۱ ص.
شابک	: 978-600-92725-6-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۳۸ - ۱۴۴؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: دیوان کیفری بین‌المللی
موضوع	: International criminal Court
موضوع	: سازمان ملل متحد، شورای امنیت
موضوع	: United Nations. Security Council
موضوع	: -اواز (حقوق بین‌الملل)
موضوع	: صلاحیت قانونی (حقوق بین‌الملل)
رده بندی کنگره	: ۳۱۰.۸۳۱۰۷۲۷۱۳۹۳
رده بندی دیویی	: ۰۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۱۷۵

نقش شورای امنیت در اعمال صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی نسبت به جرم تجاوز

مولف: حمید بابا
ناشر: نوران پارس
چاپ اول: ۱۳۹۳
صفحه آرا: علیرضا دارستانی فراهانی
ناظر چاپ: امین منفرد کرمانی
قطع: وزیری
شمارگان: ۵۰۰
بها: ۲۰۰۰۰۰ ریال

شابک: 978-600-92725-6-3 ISBN:

دفتر فروش: تهران، خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و اردیبهشت، پاساژ اندیشه، طبقه زیر همکف، فروشگاه منفرد - ۶۶۴۸۷۸۲۱

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه.....
۱۳	فصل اول.....
۱۳	صلاحیت شورای امنیت و دیوان کیفری بین المللی.....
۱۴	مبحث نخست : صلاحیت شورای امنیت.....
۱۸	گفتار نخست: حل و فصل مسالمت آمیز اختلافات بین المللی.....
۲۰	گفتار دوم : حفظ صلح و امنیت بین المللی.....
۲۰	بند نخست : احراز تهدید علیه صلح ، نقض صلح و عمل تجاوز.....
۲۱	الف . تهدید علیه صلح.....
۲۲	ب:نقض صلح.....
۲۳	ج . عمل تجاوز.....
۲۳	بند دوم : اقدامات شورای امنیت.....
۲۵	بند سوم : ضمانت اجرای فصل ۴ و ۴۰ منشور ملل متحد.....
۲۵	الف . اقدامات غیر نظامی.....
۲۶	ب. اقدامات نظامی.....
۲۶	ج. آثار حقوقی ضمانت اجرای منشور ملل متحد.....
۲۷	۱. مسؤولیت دولت ها مبنی بر محاکمه و یا اسرداد بررمین.....
۲۸	۲. تأثیر ضمانت اجرای منشور بر مسؤولیت حقوقی دولت ها.....
۲۸	گفتار سوم : سرشت شورای امنیت.....
۲۹	بند نخست : سرشت حقوقی.....
۲۹	بند دوم: سرشت سیاسی.....
۳۱	گفتار چهارم : قلمرو و حدود صلاحیت شورای امنیت.....
۳۱	بند نخست : دکترین نامحدود بودن صلاحیت شورای امنیت.....
۳۴	بند دوم : نقد دکترین نامحدود تلقی کردن صلاحیت شورای امنیت.....
۳۶	مبحث دوم : صلاحیت دیوان کیفری بین المللی.....
۳۶	گفتار نخست : تاریخچه تشکیل دیوان.....
۳۶	بند نخست : صلاحیت جهانی.....
۳۷	بند دوم : تشکیل محکمه کیفری بین المللی.....
۳۹	۱. دیوان بین المللی یوگسلاوی سابق.....
۴۰	۲. دیوان بین المللی برای رواندا.....
۴۰	۳. دیوان کیفری بین المللی.....
۴۱	گفتار دوم : ویژگی های اساسی دیوان کیفری بین المللی.....

۴۲	بند نخست: دائمی بودن
۴۲	بند دوم: استقلال
۴۲	بند سوم: صلاحیت تکمیلی
۴۴	گفتار سوم: جریان دادرسی در دیوان
۴۴	بند نخست: تحقیق و تعقیب
۴۵	بند دوم: همکاری بین المللی و معاضدت قضایی
۴۶	بند سوم: محاکمه
۴۶	بند چهارم: حقوق متهم
۴۸	بند پنجم: حمایت از قربانیان و شهود
۴۹	گفتار چهارم: مجازات های قابل اعمال
۴۹	بند نخست: اجراء مجازات
۵۰	گفتار پنجم: صلاحیت دیوان کیفری بین المللی
۵۰	بند نخست: صلاحیت ذاتی
۵۱	الف. جنایت نسل کشی
۵۲	ب. جنایات علیه بشریت
۵۳	ج. جنایات جنگی
۵۴	د. جنایت تجاوز
۵۴	بند دوم: صلاحیت زمانی
۵۷	فصل دوم
۵۷	رابطه دیوان کیفری بین المللی با شورای امنیت
۶۲	مبحث نخست: جرم تجاوز
۶۳	گفتار نخست: تعریف جرم تجاوز
۶۶	بند نخست: سیر تاریخی تعریف جرم تجاوز
۶۶	الف: دیوان نورنبرگ
۶۷	ب. پیش نویس قانون جرایم علیه صلح و امنیت بشری
۶۷	بند دوم: جرم تجاوز در اساسنامه دیوان کیفری بین المللی
۶۷	الف: قبل از تصویب اساسنامه
۶۹	ب: بعد از تصویب اساسنامه دیوان
۷۰	گفتار دوم: شرایط اعمال صلاحیت دیوان نسبت به جرم تجاوز
۷۳	مبحث دوم: ارجاع وضعیت از سوی شورای امنیت
۷۳	گفتار نخست: بررسی بند «ب» ماده «۱۳» اساسنامه دیوان
۷۵	گفتار دوم: شرایط ارجاع شورای امنیت
۷۵	بند نخست: وجود وضعیت

۷۶	بند دوم : انطباق ارجاع با فصل هفتم منشور ملل متحد
۷۶	گفتار سوم : ماهیت حقوقی ارجاع شورای امنیت
۷۸	گفتار چهارم : خصوصیات ویژه ارجاع شورای امنیت
۷۹	گفتار پنجم : ارجاع قضیه از سوی شورای امنیت و قابلیت پذیرش دعوا
۸۲	گفتار ششم : شورای امنیت و ارجاع وضعیت « دارفور » به دیوان کیفری بین المللی
۸۲	بند نخست : بحران دارفور: از آغاز تا ارجاع به دیوان کیفری بین المللی
۸۴	بند دوم : صحت ارجاع وضعیت دارفور توسط شورای امنیت به دیوان کیفری بین المللی
۸۷	مبحث دوم : تحقیق و تعقیب
۸۷	گفتار اول : کسب اطلاعات
۸۷	گفتار دوم : مکان بین المللی و معاضدت قضایی
۹۱	گفتار سوم : تعلیق تحقیق و تعقیب در دیوان از سوی شورای امنیت
۹۱	بند نخست : بررسی ماده (۱۶) اساسنامه دیوان
۹۳	بند دوم : شرایط اعمال ماده (۱۶)
۹۳	الف . صدور قطعنامه و ابلاغ آن به دیوان
۹۳	ب. انطباق با فصل هفتم منشور ملل متحد
۹۳	بند سوم : حدود درخواست شورای امنیت
۹۳	الف . تاخیر در رسیدگی
۹۴	ب. زمان تعلیق
۹۵	بند چهارم : ماهیت حقوقی تعلیق تعقیب و تحقیق
۹۵	بند پنجم : نقش شورای امنیت در اجرای مجازات زندان
۹۹	فصل سوم
۹۹	موانع اعمال صلاحیت دیوان کیفری بین المللی ناشی از اختیارات شورای امنیت
۱۰۰	مبحث نخست : عدالت کیفری بین المللی
۱۰۲	مبحث دوم : صلح و امنیت بین المللی
۱۰۳	مبحث سوم : نحوه ارتباط عدالت کیفری بین المللی و صلح و امنیت بین المللی
۱۰۳	مبحث چهارم : نقد روند اعمال « عدالت کیفری بین المللی »
۱۰۶	گفتار نخست : اختیار شورای امنیت نسبت به تعلیق رسیدگی در دیوان
۱۰۶	بند نخست : دلایل تصویب ماده (۱۶) اساسنامه دیوان
۱۰۷	بند دوم : بررسی انتقادی ماده (۱۶) اساسنامه دیوان
۱۱۰	بند سوم : راهکارهای عدم تعلیق رسیدگی در دیوان
۱۱۱	الف : راهکارهای سیاسی
۱۱۲	ب. راهکارهای حقوقی
۱۱۴	گفتار دوم : نقش شورای امنیت در اعمال صلاحیت دیوان نسبت به جرم تجاوز

۱۱۹	گفتار سوم : دكترين صلاحيت نامحدود شوراي امنيت در ارتباط با صلاحيت ديوان كيفري بين المللى
۱۲۰	بند نخست : قطعنامه «۱۴۲۲» شوراي امنيت (۱۲ جولای ۲۰۰۲).....
۱۲۲	گفتار چهارم : ارتكاب جرايم بين المللى از جانب نيروهاى شوراي امنيت.....
۱۲۲	بند نخست : موارد توسل به زور از سوى شوراي امنيت.....
۱۲۶	بند دوم : محاكمه و مجازات اعمال كنندگان زور مشروع.....
۱۲۹	جمع بندى و نتيجہ گيرى.....
۱۳۰	نتايج :.....
۱۳۴	پيشنهادها.....
۱۳۷	فهرست منابع و مآخذ.....
۱۳۸	فهرست منابع مأخذ.....
۱۳۸	الف : منابع فارسى.....
۱۴۴	ب) منابع لاتين.....
۱۴۶	ضمائم.....
۱۵۰	ضميمه ۲.....
۱۵۴	ضميمه ۳.....
۱۶۱	ضميمه شماره ۴.....
۱۶۲	ضميمه شماره ۵.....

مقدمه

جوامع بشری از زمانی که با ارتکاب جرم و جنایت مواجه گشت در جهت دفع معضلاتی که برای قربانیان این جنایات به وجود آمد عکس العمل های متفاوتی را در دوره های مختلف از خود بروز داده است چرا که در ابتداء انسان ها به قربانی مستقیم و بلاواسطه جرم توجه داشته اند نه به قربانی غیر مستقیم آن یعنی جامعه .

بنابراین در دوران اولیه که به دوران عدالت خصوصی مشهور است واکنش ها در غالب موارد به شکل «انتقام» ظهور پیدا می کرد. تا اینکه درک این نکته برای جوامع انسانی میسر شد که مبارزه با جرایم و بخصوص اعمال مجازات باید به نفع اجتماع باشد و مانع تجری مجرمین بالقوه برای ارتکاب جرم در آینده شود. بر این اساس بود که به محض تشکیل اولین دولت ها ، اتخاذ تدابیر صحیح کیفری در پاسخ به جرایم با ملاحظه منافع اجتماعی به آنها نثار شد. اما این تحول بزرگ در مقام مجری عدالت از فرد به دولت و تاسیس نهادهای قضایی نیز نتوانست تعقیب کیفر را بر افراد را صرفنظر از سمت و تابعیت آنها فراهم نماید چرا که بسیاری از طراحان و مباشران جرایم شیخ بن المللی کسانی بودند که با آگاهی به وجود قواعدی همانند «درون مرزی بودن حقوق جزا» و «مصونیت سرار و مدیولان کشورها» اقدام می کردند. بنابراین تخطی از اصول سنتی مذکور در جهت تعقیب و محاکمه جرایم خارجی هیچ محکمه کیفری داخلی قادر یا مایل به تعقیب و مجازات آنان نبود ضرورت ایجاد محاکم کیفری بین المللی را توجیه می نمود . بویژه آنکه در قرن بیستم شاهد وقوع جنگ های اول و دوم جهانی و جنایات ارتكابی بی شمار در دوران و نیز پس از آن شاهد جنایات شنیع ارتكابی در قلمرو یوگسلاوی سابق و رواندا و سایر مناطق و یا کشورهای پنهان بوده و یا هستیم^۱ . با این حال اگر چه در مورد محاکمه متهمین به جنایات ارتكابی یوگسلاوی سابق^۲ ، رواندا^۳ ، دیوان بین المللی به موجب فصل هفتم منشور ملل متحد توسط شورای امنیت سازمان ملل تشکیل گردد ، لیکن به علت وابستگی دو دیوان اخیر به شورای امنیت در تأسیس و طی مراحل دادرسی و برخورداری آنها از صلاحیت تفوقی و اجباری ، موردی و موقتی بودن نتوانست رضایت مشتاقان اجرای عدالت را جلب نماید.

بدین ترتیب بود که پیشنهاد تأسیس دیوان کیفری بین المللی در سال ۱۹۴۸ توسط مجمع عمومی سازمان ملل متحد به کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد بعد از پنجاه سال تحقق یافت و با ویژگی های ذیل تشکیل شد:

(۱) استقلال در تأسیس و مراحل دادرسی

(۲) صلاحیت عام

(۳) دایمی بودن و نه موقت و محدود بودن

^۱ . وقوع نزاع های بین المللی در کشورهایی چون کره ، ویتنام ، عراق ، ایران ، کویت و غیره . همچنین نزاع های داخلی در مناطقی همانند کامبوج ، کشمیر ، برمه ، اکوادور و غیره .

۴) صلاحیت تکمیلی

بنابراین باید مهم ترین واقعه بین المللی در واپسین سال های هزاره دوم میلادی را تصویب اساسنامه دیوان کیفری بین المللی در نشست دیپلماتیک رم در ژوئیه ۱۹۹۸ دانست که مطابق اساسنامه (بند «۱» ماده «۱۲۶») پس از الحاق شصت کشور در صحنه بین المللی موجودیت یافت و از اول ژوئیه ۲۰۰۲ اساسنامه آن لازم الاجرا شناخته شد. بنابراین دیوان کیفری بین المللی فقط از تاریخ اول ژوئیه ۲۰۰۲ به بعد در صورت وقوع جرایم حصر شده در ماده (۵) اساسنامه اقدام به رسیدگی می کند. به جانیات ارتكابی قبل از آن تاریخ نمی تواند رسیدگی نماید. از این پس شاهد به وقوع پیوستن یکی از رویاهای قدیمی بشر هستیم که عبارتست از امید به اجرای عدالت علیه هر فرد بدون توجه به پیشوانه سیاسی و قدرت نظامی وی.

بنابراین، تصویب این اساسنامه دور نمای خوشایندی برای شیفتگان عدالت ترسیم کرده است ولی عملاً بسیاری از کشورها در امضاء و بخصوص تصویب این اساسنامه در تردید هستند زیرا مداخلات شورای امنیت به سبب سرشت سیاسی آن منوط به صدور آراء متعاقب در موارد مشابه می شود و دیوان را در دستیابی به عدالت کیفری بین المللی شکست مواجه می نماید. این در حالی است که نمایندگان اعضای دائم شورای امنیت براساس دکترین نامحدود صلاحیت شورای امنیت خواهان توسعه اختیارات شورای امنیت در ارتباط با دیوان هستند و این امر بر حرفه احاد استقلال یک نهاد قضایی بین المللی می باشد. توضیح آنکه، اعمال کنترل نهاد سیاسی (شورای امنیت) بر نهاد قضایی (دیوان کیفری بین المللی) می تواند دیوان را از ایفای وظایفش در صحنه بین المللی باز دارد. به عنوان مثال، رسیدگی در دیوان با درخواست شورای امنیت براساس اختیارات مندرج در فصل هفتم منشور ملل متحد برای مدت دوازده ماه قابل تعلیق است و این تعلیق قابل تمدید است (ماده (۱۶) اساسنامه) و همچنین مقررات مربوط به جرم تجاوز باید با مقررات مربوط در منشور ملل متحد هماهنگ باشد. (ذیل بند (۳) ماده (۵) اساسنامه دادگاه)

حمید بابا

تابستان ۹۳